

V torek, četrtek in soboto
izhajajo in veljajo v Mari-
boru brez pošiljanja na
dolu za vsa leta 8 gl. — k,
za pol leta . . 4 „ . . „
za četr šteta . . 2 „ 20 „

Po pošti:
za vsa leta 10 gl. — k,
za pol leta . . 5 „ . . „
za četr šteta . . 2 „ . 00 „

Vredništvo in opravišтво
je v gosposki ulici
(Herrngasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD

Oznaniha:
Za navadno dvestopo-
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat.
Veče prispevke se plača-
jejo po prostora.

Za vsak tisek je plačati
kolek (štamplj) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 72.

V Mariboru 19. septembra 1868.

Tečaj I.

Iz deželnih zborov.

Govor posl. dr. Vošnjaka v dež. zboru štirskem proti adresi.

Če jaz spregovorim zoper nasvet adrese, ne nasprotujem principom svobode in napredka, kar jih obsežajo osnovne postavbe; temuče jaz se s svobodo in napredkom popolno zlagam, dasiravno sta se za zdaj le še prav bojazljivo na beli dan pokazala, in še ta bojazljiva svoboda je le vladajoči stranki na korist. Dva druga predarka me silita, da se izrekam zoper adreso in ta dva predarka bom jasno in odkrito razložil. Kot dober Avstrijan nikakor ne morem malomarno gledati, kako se s trmoglavo politiko ene stranke naša nekdanja tako mogočna Avstrija gotovemu pogubljenju vedno bliže in bliže tira. (Živo ugovarjanje.) Kot Slovan ne morem in ne smem molčati nasproti nadvladnim prizadevanjem Nemcev in Magarov, kateri na podlogi enostransko in s protestom od strani Slovanov, težavno zlepljene ustave proté slovanski element tukaj in tam umičiti.

Osnovne postavbe in medverske postavbe so deli decemberske ustave, iste ustave, ki se je rodila iz tako imenovanega posilnega stanja, ki je pripravila Avstrijo ob edinost, ob imé, ki jo je razpolovila, našo polovico z bremenom preložila in na podlogi enostranskega volilnega reda umetno parlamentarno večino nasproti pravi večini narodov ustvarila (Živo ugovarjanje.). Decemberska ustava je zopet ena tistih poskušanj, kakoršnih smo že več doživeli, izgodena ne ozirajoč se na zgodovinski razvoj Avstrije, ne ozirajoč se na lastnost njenega sestavljanja iz bistveno različnih zgodovinski-narodnih elementov. Oktoberska diploma je bila dala avstrijskim narodom najlepša upanja; mrklo zatiranje Bachovega absolutizma ni moglo udušiti isker svobodnega in narodnega vzbujanja, ki je še od 1848. leta pod pepelom tlelo. Ker je oktoberska diploma lastnosti avstrijskih dežel in narodov v ozir jemala in jih ni nameravala v centralistični ponvi raztopiti v enotero maso, dala bi se bila, kakor je bila v nekterih zadevah tudi pomanjkljiva, vendar razviti tako, da bi se bilo iz nje rodilo ustavno poslopje, pod katerim bi bili v zavetji ravnopravnosti vsi narodi svoje mesto našli. Ali prišli so doktrinarni februarne ustave in prvo delo njim je bilo nasiljen (oktroiran) volilni red, da bi z njim nemški živjel celo v tistih deželah na vrhunec spravili, kjer je bil naravnost v manjšini ali se je celo samotaren (spradičen) nahajal, kakor na Kranjskem. Februarina ustava se je razpovedovala kakor posvečen paladij svobode in nasprotniki te ustave kot mračnjaki, ultramontanci, fevdalci, da celo kot veleizdajalci, in tako so jih razglašali isti možje, ki so šest let pozneje s predrznim skokom iz centralističnega v dualistični tabor skočili. Zato se tudi ne dam motiti s hrumom, ki ga uganjajo denes s decembersko ustavo; vse je že bilo enkrat na svetu. (Veselosť.) Jaz temuče upam, da se bodo iz naših dualističnih vročeglavcev prav knalu pošeno navadni federalisti razvili. Februarina sistema se je sama nemogoča storila, in ko so stvarniki njeni avstrijski državni voz kolikor mogoče globoko v močvirje zavlekli, narod zoper narod naščevali, in s svojimi surovimi pomočki zatiranja celo pojem svobode v slabo ime spravili, odtegnili so se prav mirno na svoje prihranjene častne prostore in so prepustili svojim nasprotnikom, naj v tej narejeni zmešnjavi prave poti iščejo.

Belkredijev o ministerstvo je edino pravo izhodišče našlo (smeh); poklicalo je ustavodejno skupščino, da bi s svobodno pogodbo naro-

dov in dežel ustavo ustvarila, v kateri bi mogli vsi elementi v Avstriji skupno bivati. Ta poskušnja se je razbila na uporu tistih življev, kateri ne hote svobode in enake pravice za vse, temuče samo svobodo za se in gospodarstvo čez vse.

In prišel je tujec v našo ljubljeno domovino, bister diplomat, kterege diplomatične umetnosti pak so bile ravno prej v njegovi lastni domačiji na pol na kant prišle, in se je postavil med vladarja in njegovo ljudstvo. Kar bitva pri Kraljevemgradu ni premogla, to je storil z eno potezo s peresom; on je Avstrijo raztrgal in razdjal. S težko opravičljivo lehkomišljenostjo, brez poznanja dežele in ljudi, pomagal je stvariti posilno stanje, in ko je bilo to pripravljeno, poklical je Nemce in Magiare in djal rekoč: „Tukaj vam dam to Avstrijo, vaša naj bude!“ In hlastno so oboji popali in delili po bratovsko — pa vendar ne prav bratovsko. Gospodu pobratimu Ogru je bilo dovolj 30 odstotkov in prepustil je nam Cislahtancem 70 odstotkov, ki jih je še manjkalo, za skupna državna bremena plačati. Prav nazadnje, ko je delitev končana bila, pride tudi Slovan in hoče imeti svoj del; ali ni bilo kaj več deliti razen državnih osnovnih in medverskih postav. „Če hočete v teh nebesih z menoj živeti — djal je Beust — odprta vam bodo, kedar koli pridete.“ (Smeh.) In v istini so bili tako zvedavi in so nekterekekrat prišli, da bi malo pili nektarja svobode nove dobe; nebesa so jim bila sicer zaprta, a zato so se odprla vrata v ječe, da bi jih sprejela v naročje edino zveličavne decemberske ustave.

In kakošni so vspehi te ustave, ki po načrtu adrese še za eno majhno dlako, kar se liberalizma dostaja, najsvobodnejše ustave tega sveta preseza? Ozirno se po Cislahtaniji. Neštevilni so nasprotniki te ustave, število njenih prijateljev pa se manjša od dne do dne. (Ugovarjanje.)

Česko-slovanski narod, skupno telo petih milijonov duš, je v najstroži opoziciji tej državni osnovi nasproti, ker hoče ravnopotno koraciti čez česko državno pravo. In ta opozicija ne bo prej pokojna, dokler ne bodo česki kroni tiste pravice dane, ktere se je pri kroni sv. Štefana priznati dobro videlo. Adresni načrt govori o predrznih nasnovih; s tem misli razen federalizma očevidno zadeti tudi česko državno pravo.

Gospodje! Nočem preiskavati, ali je za naše ljudstveno zastopništvo spodobno, tako zavržljivo o prizadevah in simbolih razsojati, ki so drugemu narodu sveti, — narodu, ki je stotine let z nami vred pod enim žezlom dinastije habsburške mirno živel in delal. Take pravice, ki so se rodile v celi slavni preteklosti narodovi, ki so, rekel bi, v kri in meso narodu vcepile se: take naslove se ne morejo predrzne naslove imenovati, dokler se jih narod, ki se zanje bori, zaveda — in česko-slovanski se zaveda, kaj tirja in kaj sme tirjati.

Pogledimo v Galicijo. Tam je državnik, ki spada med prve politikarje svojega časa in gotovo med najizvrstnejše patrijote svojega naroda, glasno obsodil politiko, ktera je prodala iz napačno razumljene oportunitate najviše in najvažnejše deželne interese, in temu možu na strani stoji vsa samostojna inteligencija gališka.

Iz družih razlogov se upira deželni zbor tirolski tej ustavi, tudi v družih deželnih zborih je dokaj opozicijonalnih elementov.

Ob kratkem, kamor pogledate, vidite nezadovoljnost in nemir. Ali se more naši domovini Avstriji žalostnejša podoba kazati? Od znotraj razkosana in razrovana, od zunaj nespoštovana, brez družega prijatelja, kakor onega

Listek.

Program Goriške gimnazije.

V Gorici 30. avgusta.*

Letošnji program nam podaja v prvi polovici nemški sestavek iz rastlinoslovja, namreč: „pflanzenphänologische beobachtungen für Görz“, druga polovica pa obsega šolske vesti. Rastlinoslovski spis je spisal mladi prirodoslovec g. Krašan, Slovenec po rodu in duhu, zato že tu iz začetka obžalujemo, da ni svojega zanimljivega sestavka priobčil svojim rojakom, primorskim in neprimorskim Slovincem — v slovenskem jeziku. Takemu delu bi bil mladi pisatelj kos, kar nam je preteklo zimo v čitalnici pokazal z mičnim govorom o rastenji rastlin.

Kratki uvod (3—5 str.) razlaga, s čem da se fenologija rastlin peča; le prvi odstavek o nadsebnih njeni svrhli govoreč je nekoliko pomanjkljiv; kajti fenologija rastlin se nikoli ne peča le z gošo razdelitvo toplote kacega kraja ali kake dežele, ampak to zmerom le z ozirom na rastline. Sledeči listi tako rečeno pomoto, pred ko ne z naglico zapisano popolnoma popravijo. Ostala razprava je razdeljena v štiri oddelke, če prvega z naslovom „splošne opombe“ (str. 5—14) ne prštevalo več k uvodu, kamor prav za prav vendar spada. Te splošne opombe nam pripovedujejo, s čem so se fenologi dosedaj naj bolj pečali. Dvoje prašanj bi bili radi rešili, namreč: vsaktera rastlina potrebuje zmerom taisto mero toplote, da dospe do kacega določenega razvitka in določili bi bili radi, kolika je ta zmerom enaka mera toplote pri raznih rastlinah.

O prvem vprašanju se skorej vsi fenologi skladajo, le v tem se ne vjemajo, kako bi matematično zaznamovali, koliko časa mora toplota rastlino razgrevati in kolika mora biti vsakdanja. Enako različne misli so tudi

* Spis je zarad deželnih zborov dalje časa moral čakati v naši mizi. Vred.

o prvem dnevu, kterege naj se začne meriti vsakdanja toplota. Boussingault, Quetelet, (de Gasparin) in Fritsch so različno opazovali in računili. Na tem mestu svoje razprave bi pisatelj ne bil smel prezreti preiskav, ki jih je Hofman v Frankfurtu pred 2 leti v posebni knjigi na svitlo dal. Spisatelj voditelj Karl Fritsch se na te in druge enake preiskave ni mogel ozirati, ker je svojo dotično kritično razpravo že pred 10 leti svetu priobčil (Denkschrift d. k. Ak. m. n. Kl. Bd. XV.). Med vsemi različnimi mislimi o tem bo pa vendar kakor se meni zdi le ono preslavnega Boussingaulta obveljalo, če je prav g. Krašan z njo ravno tako nezadovoljen kakor z drugimi, ktere v svoji razpravi naveda. Boussingault svoje misli ni le v svoji obširni „Economie rurale“ in v drugih manjših spisih z dokazili potrdil, ampak pritegnili so mu tudi mnogi drugi, kakor de Candolle, da preslavnega rastlinoslovca imenujem in med učeniimi poljedelci znani Emil Wolf, ravnatelj poljedelske šole v Hohenheimu, ki se je v svoji izvrstni knjigi: „Der ackerbau auf wissenschaftlicher grundlage“ tudi po njem ravnal.

V ostalih opombah pisatelj s posebnimi primerami, ki jih je v Goriški okolici nabral, zavrača račune navedenih rastlinoslovcev in str. 11 prvi slednja rastlina potrebuje po svojih posebnih lastnostih v vsaki dobi svojega razvitka določeno, le njej primerno mero toplote. Ako jej njena okolica več ponuja, ne porabi toplote, kar je je odveč, če jej pa potrebne ne daje, pa njeni razvitek zastane. Po tem str. 13 dosledno sklepa: Mera toplote, ki jo rastlina v kaki dobi svojega razvitka iz okolice dobi in ki se precej natanko določi, ni zmerom enako velika, ona pa, ki jo zares potrebuje, pa je zmerom enaka, vendar jo po znanih načinih in s sedanjimi sredstvi dandenes še določiti ne moremo.

Treba je, pravi pisatelj, prirodine prikazni še bolj natanko opazovati. S takimi posameznimi opazbami se pečajo sledeči 3 oddelki z ozirom na Goriško rastlinstvo: verschiedene erscheinungen aus dem pflanzenleben nach

dvomljičnega na obrežji Sene, ki jo je že ob dve najlepši provinciji pripravil. Povsod grešenje pravega pota, povsod slabi vspehi. Kter pošten avstrijski domoljub je mogel tako v pogubljenje držčo politiko potrditi? Na tožno klop tiste, ki so k temu svetovali.

Pa ne samo kot Avstrijanje, temuč tudi kot Slovanje se moramo braniti take ustave, ki naše narodno bitje v nevarnost postavlja. Sistema „potiskanja na steno“ se v Cis- in Translajtani s tako krepostjo in doslednostjo vrši, da bi človek avstrijskim državnikom tudi v družih rečeh take kreposti in doslednosti voščil.

Trojedina kraljevina z vojaško granico, ki je stoletja naše cesarstvo branila, ki je dinastijo rešila, ki je zapadno-evropsko civilizacijo navali fanatičnega, za vsako kulturo nezmožnega Turštvu obvarovala s krvjo in blagom: ta Hrvaška se je Magjarstvu prodala.

Za hovvede se denar pobira, ubogi graničar pa gladen strada, in ministerstvo ne dovoli ni zbiranja za olajšavo njegove siromaščine. (Bravo! na desni.) Gospodje, taka politika, taki državnik spodkopavaja čutila do cesarjeve rodovine.

Dalmatinsko kraljestvo se je odtrgalo od dežele, na katero ga rod veže, vzeli so mu slovanskemu prebivalstvu priljubljenega namestnika in ga prepustili laški birokraciji, ki vprek na „unita Italia“ skili, ljudstvo in šolo italijanizuje, ki jo pa sicer surovosti fanatične drhali prav malo skrbe; saj te surovosti zadevajo samo slovansko ljudstvo in slovanske narodne zastopnike.

V Trstu smo nedavno nezaljšani dogodjaj doživeli, da je surova drhal mirne vedno cesarju zvesto udane Primorce napadala in djansko nad njimi grešila. Vlada je ta skandal mirno gledala, saj je godil se samo Slovanom.

Preganjanja, ktere ima česko-slovanski narod v deželah česke krone pretrepvati, znana so sploh. Zatiranje narodnega časopisja, kakor ga še ni bilo, z vrhovno oblastjo brez obzirov zatlačena narodna inteligencija, kazni na denarji in ječi v taki velikosti, da bi se jih najhuj absolutizem ne mogel sramovati, in vendar še vse te neprenesljive kazni na denarji in vječi po viših sodnjah za premajhne spoznane in še do večega dotirane! Ena polovica prebivalstva pred preiskovalnim sodnikom, druga sama k preiskovalnemu sodniku hiteča in preiskave tirjajoča — to je podoba svobodne dobe, katero nam njeni horoji tako zapeljivo slikajo! In nasproti tacemu, osnovne postave naravnost zasramujočemu ravnanju tirja adrese načrt nj. veličastva vlado, da naj še krepkeje postopa. Da, gospodje, kaj se more še bolj rezno postopati proti Čehom, kaj ima še storiti ta nježna vlada? Kakor da ne bi bila že po najhujih primočkih posegla! Do najvišega ostaja se obsadno stanje in nekoliko vislic v vsakem mestu in v vsaki vasi. O teh junacih svobode, ki imajo v ustih zmerom le pomirljive fraze, v najbližem trenutji pak kličejo ubožno po policiji!

Jaz upam, da štajerski zbor svoji dostojnosti ne bode tega zakrivil, da bi nj. veličastvu vlado še k ostrejim pripomočkom priganjal.

Tudi galicijski Slovanje ne nahajajo od vlade tiste prijaznosti, ki bi jo bili s svojo nazočnostjo v državnem zboru tako dobro zaslužili.

Deželni glavlar: Dovoljujem si gospoda govornika opominjati, da smo tu v štajerskem zboru.

Poslanec dr. Vošnjak: To vprašanje spada k adresi. Adresa pač govori o celi ustavi, o vladi cele Avstrije, in tako menim, da imam pravico govoriti o tem, kako se ustava rabi v vsej Avstriji.

Deželni glavlar: Jaz pa mislim, da g. govornik ni pri stvari.

Posl. dr. Vošnjak: Adresa ne govori o štajerskem zboru, temuč o principjih današnje vlade. Jaz menim, da razlagam, da te principje niso prave.

(Nadaljevaje.) In kakošnega življenja se mi Slovenci veselimo? Nečem opominjati, da naše materijalno stanje od dne do dne oslabeva; nečem o tem govoriti da so bila naša davkarska bremena, že do zdaj neprenesljiva, še povišana, hočem le govoriti o tistem sistematičnem dušnem zdravljenji s stradanjem, ki hoče naše slovansko ljudstvo pripraviti in izgoditi za nemško prihodnjo državo.

V naših uradih vseskozi gospoduje nemški kot uradni jezik. Pri or-

ganizovanji, o katerem se je toliko hrupa delalo, kakor da bi bila bog vedi kaka nova genjalna ideja prodrla (kteri hrum nam je pa le rodil ubog posnetek organizacije leta petdesetega) — pri tem organizovanji so bili uradniki, ki ne znajo slovenskega jezika, v slovenske okraje postavljeni, in nasproti taki, ki popolno znajo slovenski jezik in imajo celo zaupanje slovenskega prebivalstva, bili so kakor za kazen v nemške okraje obsojeni. (Nepokoj.) Ali je to pot po katerem se nas misli zadovoljiti? Ali je to izvršitev paragrafa 19. tolikanj slavljjenih osnovnih postav? Naše ljudske šole niso učilne temuč raznarodnostne naprave. Naše srednje šole so vseskozi nemške, kakor da jih ne bi tudi na stotine slovenskih učencev obiskovalo in kakor jih ne bi morali tudi mi Slovenci s svojim poštenim denarjem plačevati.

In če se oglašimo in najnaravnije vseh pravice — uradovanje v narodnem jeziku, podučevanje v materinem jeziku — tudi za nas tirjamo: očita se nam naroden fanatizem. Potem se pravi, da umejemo samo narodno politiko uganjati, in da je nam jezik edini idol, ki nam je drag in vsa naša dejanja in nehanja vlada. Kako politiko pa ima zdaj v Avstriji vladajoča stranka? Ali nima nagoleje narodnostne politike? Ali se povzdigne v kacem vprašanji čez izključljivo narodnostno stališče, ne razglaša vsako trenutje zvezo z Nemčijo, in sicer ne samo dušno, temuč prav vidno politično zvezo? Ali ne prote njeni voditelji z odpadom od Avstrije, če jim v kup ne proda manjših narodnosti? Gospodje, še nobenemu Slovemu ni na misel prišlo žugati z odpadstvom od Avstrije. (Klici: oho!) Prosim da mi nasprotno skazete. (Klici: Moskva!) Jaz nisem bil v Moskvi (veselost), in tam je bila le vednostna, etnografična razstava. (Veča veselost.) Tacih nepatrijotičnih protenj mi Slovanje še nismo izgovarjali, in ko bi jih bil kdo izgovoril, gotovo bi že sedel (v ječi) na Kufštajnu.

Ker se tako naša narodnost neprestano stavlja v nevarnost in zaradi teh neprijetnih razprtij, prišli smo do spoznanja, da je samo zedinjenje vseh Slovencev v eno celoto z narodno upravo tisti pot, po katerem bomo svojo narodnost ohranili in razvili in zopet mednarodni mir dobili. (Nepokoj.) Eden gospodov govornikov nam je zaradi tega nedoslednost očital, ker nasproti deželam česke krone zgodovinsko državno pravo branimo, za sebe pa narodno pravo zahtevamo, ki je zgodovinskemu pravu nasprotna. Jaz baš tako lahko nasprotnikom nedoslednost očitam in sicer ravno tisto. Vi zanikate česko zgodovinsko pravo, in tukaj, naši deželi nasproti, opirate se na zgodovinsko pravo in govorite o historično-politični individualnosti. Zakaj enako ne govorite deželam česke krone, kakor nam govorite?

Dasiravno nam Slovanom v Avstriji žuga nova državna osnova zelo kvarna biti v našem narodnem bitji in razvitji, vendar je ohranitev in okrepanje našega cesarstva tista zastava, okolo ktere se zbiramo, katero bomo visoko nosili vsem napadanjem od zunaj, in vsacemu izdajalstvu od znotraj nasproti. Mi se držimo Avstrije in se ne damo motiti zatiranjem, ktera nas nezasluzeno zadevljajo. Mi upamo še vedno, da bode Avstrija naposled na tista pota zavrnila, ktera jej je odkazala zgodovina in da bode potem zavetje za vse narodnosti, ki so v njej skupaj zmetane. Naše ministerstvo tega vliceega poslanja noče priznati; pot, po katerem naše ministerstvo hodi ne drži do okrepanja, temuč do razpada Avstrije, če se avstrijski narodi v poslednjem trenutji ne zdramijo in vzdignejo ter čez glave gospodstvaželne klike vprek zedinijo, da se v Avstriji pod ustavo, opirajočo se na podlago popolne ravnopravnosti združijo.

12. seja deželnega zbora kranjskega 16. sep.

Narodno-gospodarskemu odboru se izročil prošnja z 90 podpisov, naj bi se v Metliki napravil kolodvor, ko bi se zidala železnica iz Ljubljane v Karlovec. Dr. Toman vpraša deželnega predsednika, ali je 1) c. kr. vlada že dobila od finančnega ministerstva predloge k pogodbi zaradi inkameriranega deželnega zaklada, kakor jih je bilo ministerstvo obljubilo, in 2) ali

beobachtungen aus der Flora von Görz: „klimatische verhältnisse von Görz in ihrer wechselbeziehung zur vegetation“ in „eintritt der blüteperiode von 492 Phanerogamen.“

Take rastlinske stvari se dajo le po mnogoletnih in silo natančnih preiskavah dognati; eno ali dveletne opazbe še nikakor ne zadostujejo, da bi se na njihovi podlagi dale prirodine postave zasloniti. Le pomislimo, koliko dolgo je Boussingault, — da Oneteleta, Fritscha, Hofmana ne omenim, opazoval razne rastline v prav enaki prsti in pri istej toplini, ali iste rastline v različni prsti, ali bolj suhi ali bolj mokri, ilovčasti ali apnenčasti, s s tem ali onim gnojem gnojeni, pri različni tudi taisti toplini, na solncu in v senci, na svitlem in skušal je še celo v temi opazovati itd.

Tudi pri določevanju topline kacega kraja je treba neutrudljivega — neprestanega mnogoletnega opazovanja. Se li g. Krašanu Kozenove 7letne opazbe zaradi načina premalo natančne zdé, se mu jaz še bolj čudim, da se na Pavšičeve (če Slovanca slovensko ime smem slovenski pisati!) la za nekaj mesecev naznanjene posebno naslanja (gl. str. 19). Izmed nastavljenih števil 11·8 in 11·2 bi jaz posrednje število si prisvojil in v resnici se 11.5° R. za navadno srednjo letno toplino Goriške zemlje. To število se tudi če se posebno ne motim, nahaja v „Berliner zeitschrift für erdkunde“ in v tabelah obširne „meteorologije Ernst Schmiedove“.

Še nekaj. Zakaj pisatelj Slovenec ne piše slovenskih krajin imen slovenski? kakaj piše za slovenski pisatelju rojstni(?) kraj Šenpas — sv. Pas pa „Sempass“, kar ne more biti niti laška pisava, niti nemška spaka Schönpass, „Salcano“ mesto Solkan itd. Slovenskih imen vsaj sami Slovenci ne pačimo; saj je vendar že dosti smešno, na drugi strani pa tudi žalostno, da je ahotni zmrznenci in navihani odpadniki s tujci vred samovoljno spremenjajo. Tudi doslednost bila bi imela g. Krašanu pokazati pravo pot, kar piše „Černice“ ne pa kako nemško ali laško pokveko in še besedi „Bora“

med srpkama slovensko zvonečo „burja“ pristavlja. H koncu moram izreči očitno pohvalo lepi razpravi — le škoda da ni slovenska — tembolj, ker je pisatelj rastline skorej samo po slovenskih krajinah opazoval! Bog mu daj in sreča junaška prav kmalu primerno stalno mesto, kjer bi njegova zmožnost z obilnimi sredstvi mnogo koristila slovenskemu narodu! —

Sporočilo o šolskih razmerah in dogodbah je nepopolno, ker je sporočevalec ravnatelj konec leta za mrzlico zbolel. Ustopilo je bilo dijakov 400, konec leta jih je še ostalo 374. Med temi je dobilo 42 spričevalo z odliko; 41 ali skorej 11% jih je dobilo neizbrisljivo dvojko in trojko; če pa tem prištejemo one, ki bodo v začetku prihodnjega šolskega leta še enkrat preskušani, bilo bi vseh dijakov, ki so se s slabim vspehom učili, 90 ali 1/6 vseh šolarjev, ki so konec leta v šolo hodili. Slovenci so se kljubu vsem mnogovrstnim zaveram, ki so dosti večje kot za Lahe, po vseh razredih med prvimi odlikovali.

Gledé na narodnost dijakov, ktere statistični pregled ne vem zaradi kakega vzroka ne priobčuje, bilo je vpisanih 214 Slovencev, 150 Lahov (129 Lahov pa 21 Furlanov!) in 31 Nemcev. Med Nemci in Italijani so po večem le zgubljeni slovenske ovčice na ič in čič itd. Pisava osebnih kot krajin imen slovenskih dijakov je po večem lepa slovenska. Smešna pa je čudna spaka „Covacič“. Sploh se čudim, da je fantič iz slovenske sv. Lucije doma, s slovenskim imenom in sin slovenskih starišev med Lahe pobegnil in za Laha vpisan; morebiti zaradi kacega brata ali strijca, ki se je omikanim (!) goriškim Italijanom popolnoma udal. Nedosledno je tudi pisati enkrat Solkan, drugikrat pa Salcano, tu Crkno, tam pa Kirchheim i. t. d.

(Konec prih.)

je vlada volje izročiti te predloge deželnemu odboru, da bi mogel ta še v tekoči seji svoje nasvete staviti. Deželni predsednik tekoj odgovarja, da so se bili meseca junija ti predlogi obljubili, da jih pa do zdaj še ni iz Dunaja, da bo pa on željo deželnega zbora na Dunaj poročil.

Na dnevnem redu stoji postava, po kateri naj bi se splošno škodljive osebe zapirale v posilni delavnici. Poročuje dr. Sawinscheg. Iz poročila izvedemo, da je ta postava zbrala in popravila ter dopolnila le predpise prejšnjih postav, in da c. kr. vlada v odboru ni imela ničesar proti postavi. Vzdigne se Kaltenegger in pripelje celo trumo §§§ v boj, češ da deželni zbor — ni kompetenten sklepati o tej postavi, ki spada v delokrog — državnega zbora. Po dolgem š. razbiranju stavi, ker se boji da bi vlada tu sklenjene postavne ne potrdila, predlog, naj bi se postava izročila ministerstvu, da bi jo kot državno postavno predložilo — državnemu zboru.

Dr. Costa temeljito dokaže, da je Kalteneggerova bojazen „znotraj votla, zunaj pa je ni nič“, da je res treba držati se v postavnih mejah, da pa v predstojećem primerljaji deželni zbor nikakor ne dela nad svojo kompetencijo. O kompetenciji je temenj dvomiti, ker hoče celo najcentralističnejši deželni zbor na Dunaji enako postavno skleniti. Da bi se deželni zbor tako vključil vedno in vedno državnemu zboru, nikakor ne gre, torej naj se postava ali potrdi ali pa zavrne, za slednje pa ni nobenega vzroka; državnemu zboru naj se ne predlaga.

Kromer, ki je slišal o §§ in nekompetenciji govoriti, se nagloma pridruži Kalteneggerju in pravi, da Costove besede niso prave, ker ni navedel potrebnega števila §§. Da je vlada postavi pritrčila, to je njemu brez veljave, ker pravi, da mora človek sam nekoliko sodbe imeti, ne pa vedno k drugim v šolo hoditi (veselost), vendar naj bi se poslala ta postava na Dunaj; ali v šolo ali k sodbi, govornik ne pové.

Dr. Prevc vstreza Kromerjevi želji in s §§ dokazuje, da ima deželni zbor pravico posvetovati se in nasvetovati o splošnih postavah in napravah, ki se tičejo potreb in blagostanja deželnega.

Kromer ugovarja in pravi, da bi bila večina proti ti postavi, ko bi jo imeli v pretresu — jetniki.

Dr. Toman kaže, da namen te postave ni kazni, ampak zboljšanje. Sicer pa mora desnici zbornični očitati, da ona zdaj že tretjič krati jasno pravico deželno celo proti volji vladini. Po Svetčevih besedah nasvetuje dr. Toman, naj ima besedovanje konec in zagovarja še poročevalec postavo in kompetencijo dež. zbora. V specialni debati se nekoliko §§ spremeni in se potem potrdi vsa postava tudi v tretjem branji.

Dr. Bleisweis poroča v imenu finančnega odbora o proračunu za 1868 in 1869 v odstavkih: bolnišče, porodišče, norišče in najdenišnica. Proti očitani Kalteneggerjevemu, da se usmiljenim sestram preveč plačuje za hranjenje bolnikov razlaga poročevalec razmere in zagotavlja, da je deželnega odbora resna skrb, da bi se ne trošilo več kakor treba. Tudi predsednik pritrđi Bleisweisovemu razlaganju in posamezni proračunovi odstavki obveljajo. Prihodnja seja v petek.

12. seja deželnega zbora štirskega 16. sept.

Poslanec grof Lamberg podpira svoj nasvet: Naj se napravi jeseni leta 1869 razstava učnih pripomočkov in učnih posledkov za ljudske šole in postavi v proračun prihodnjega leta 1000 gl., s katerimi se bodo nagradili najizvrstnejši razstavljavci. V kratkem a jedrnatem govoru dokaže, da bomo svobodo še le vživali in se je prav veselili, ako postane omika lastnina tudi najnižega ljudstva, ktero je treba dobro odgojati in podučevati. Njegov nasvet naj bi bil le majhen donesek k ljudskemu izobraževanju. Nasvet najde obilno podporo v zbornici in se izroči odboru za ljudske šole v pretres.

Lipold poroča o nekaterih odstavkih deželnega računa za 1868. Za vinorejsko šolo v Mariboru se dovoli 8000 gl., za kmetijsko in geografičnomontanistično društvo 3175 gl., kot izvanredna pripomoč posameznim srešnjam ob deželni meji se dovoli 1000 gl. v obrambo živinske kuge v deželo.

V imenu deželnega odbora poroča poslanec Pairhuber, naj ne bi bilo odsihmal deželnim blagajničnim in računarskim uradnikom polagati kavejce, kateri pa so jo že založili, naj bi jo dobili nazaj. Brez ugovora obvelja dež. odbora nasvet.

V imenu finančnega odseka poroča Feyrer o deželnem računu za leto 1868. Gozdi imajo 1387 gl. stroškov in 2470 gl. dohodkov. Za nove stavbe se potrebuje: za norišnico 5676 gl., za tehničnc visoko šolo 1559 gl., za telovadnico 11.552 gl., za kapelo in najemno hišo v Rogacu 565 gl., za mrtvaško hišo in patologično učilnico 15000 gl., za splošno bolnišče 50.000 gl. torej, vsega vkup 84.352 gl. Dohodkov ima dežela: iz norišničnega zaklada 5676 iz tehnike 1559, iz telovadničnega zaklada 500 gl., iz rogačke kapele 565 gl., torej vsega vkup 8300 gl., torej ostaja 76.052 primenjkljeja. Zbornica vsemu pritrđi.

Posl. Conrad poroča v imenu peticijskega odbora o prošnji okrajnega zastopa v Voitsbergu, naj bi se smela odvezati bera in davščina, kar se je plačuje župnikom in šolskim učiteljem. Poročevalec dokazuje, da je vsa zemljiščna odveza že izrečena v postavah 7. septembra 1848 in 4. marca 1849, da torej postavodejnim zborom ni treba več v tej zadevi govoriti. Treba je le, da upravne uradnije, v čijih delokrog vsa ta reč spada, zopet razglase, da se smejo posestniki zaradi odveze oglašati. Odveza mora potem tekoj obveljati, ko se oglasi večina onih, ki imajo bera ali davščino plačevati. Peticijski odbor po vsem tem nasvetuje: Deželnemu odboru se naroča, da vloži pri ministerstvu notrajnih zadev prošnjo, da naj ono 1. zopet dovoli, da se smejo posestniki oglašati zaradi odveze davščin v pridelkih, ktere morajo dajati cerkvam, župam in šolam, naj pa oglaševanju ne stavi nepreložljivega obroka in 2. naj ministerstvo zaukaže, kar je treba, da se odveza dejansko izvrši.

Ta nasvet pobija dr. Schloffer, češ da se je deželni odbor v drugem primerljaji bolj postavne o zemljiščni odvezi držal; ž njim se sлага dr. Fleckh, kateri obširno dokazuje, da ministerstvo v tej zadevi nima pravice dovoliti ali

braniti, ampak da mora le postavno 4. marca 1849 izvršiti. Postava odveze zaukazuje, le birokratizem jo je leta 1851 ustavil. Predstoječa prošnja naj se torej po nasvetu Schlofferovem izroči deželnemu odboru, kteremu se naj naroči, da ima pri ministerstvu potrebne korake storiti, da se prošnja reši po postavi; o splošni odvezi pa naj dež. odbor poroča v prihodnji sesiji in stavi potrebne nasvete, ko bi med tem ministerstvo samo ne zadostilo zaukazanim dolžnostim postavne 1849. leta. Zadnji nasvet obvelja.

Prihodnja seja v saboto. Dr. Vošnjak bo bral interpelacijo zaradi ravnopravnosti slov. jezika.

10. seja deželnega zbora koroškega.

(Konec.)

Tschabuschnigg naprej trdi, da prevalske fužine nimajo niti pravne niti druge podlage za svojo tirjatev, ker so se za cesto le toliko časa brigale, dokler so jo same rabile, za storjeno pa so dovolj odškodovane, ker se je koroška železnica drugim deželnim oddelkom v kvaru po njihni želji umerila. Če bi se tirjatvi ne hotelo neravnost odreči, naj bi se vsaj izročila političnemu odboru v posvet. Nagel razklada, da se je vlada kot tedanja oskrbljevalka deželnega premoženja kasneje zavezala, da hoče nekoliko stroškov plačati. Sicer pa je tirjatev pohlevna. Canaval zanika, da bi se bil pri merjenji železnice preobil obzir jemal na fužine; on tudi ne more pritrđiti temu, da bi zasebniki morali škodo trpeti, če so nekđaj uradnije svoje dolžnosti zanemarjale.

Dr. Burger trdi, da imajo fužine pravico do odškodbe, tudi bi bilo dobro, da se konečno reši po pogodbi 10letna pravda. Sicer pa so fužine deželi sploh bile na korist. Še odgovarja kratko sporočevalec, Tschabuschniggov nasvet se zavrne, potem obvelja odborov.

Nagel poroča v imenu deželnega odbora o cesti iz lavantinske doline; stroški bi znašali 100.000 gl., prostovoljnih doneskov se je podpisalo le 2000 gl., torej ni upanja, da bi se cesta mogla delati. Herbert priporoča, naj se cesta meni nič tebi nič ne zavrne; doneski so se pobirali v nevgodnem času (1866), morebiti se drugič bolje obnesó. Torej naj bi se cesta še enkrat vladi priporočala. Nasvet se izroči cestnemu odboru.

Drugi predmeti so menje važnosti.

11. seja deželnega zbora koroškega 16. sept.

Poslanec Laks stavi na vladnega zastopnika sledečo interpelacijo:

1. Ali je res, da se je v povzdigo kmetijstva na Koroškem odločilo 5500 gld.
2. Ali je res, da se je ta denar izročil koroški kmetijski družbi.
3. S ktero pravico se je ravno kmetijska družba spoznala za kompetentno, da razpolaga s tem denarjem.
4. Vsled kterega napolila je deželno predsedništvo to kompetenco ravno kmet. dr. pripoznalo. Interpelacija ima 5 podpisov. Deželni predsednik v nekoliko tekoj odgovarja na vprašanja. Res je, da se je 5500 gld. namenilo koroškemu kmetijstvu, in da se je ta denar izročil imenovanemu društvu, slednje vsled posebnega zaukaza kmetijskega ministerstva; zakaj je ministerstvo tako ravnalo, povedalo se bo v prihodnji seji. Dovolj se nekoliko denarja, s katerim se bodo ob deročih vodah ležeča zemljišča poplavi branila. Prihodnja seja v petek.

Dopisi.

Iz Ljubljane 16. sept. [Izv. dop.] (Učiteljski shod.) — Po pravici povem, da sem se jaz sam pri sebi malo bal tega shoda, ne da bi bil mislil, da bi se ti možje revolucionarneže pokazali — Bog varuj! — temu ker mi je bilo nekaj šolmoštrov iz dežele, ktere poznam, pred očmi, in sem si mislil, to bo čuden parlament če sto tacih pride, kakor je oni učitelj iz moje rojstne fare na Gorenjskem. Pa reči moram, da sem naše učitelstvo povprek preestro sodil, na zboru sem videl, da jih je precej med njimi, (nazočih je bilo okolo 140 iz vseh krajev kranjske dežele) ki imajo bister um in so si v svesti vzvišenosti svojega poklica. Kar je veselo in daje upanje, da se bode učiteljstvo zboljšalo in po učiteljih tudi šola, je to, da učitelji dve reči spoznajo, prvič, da imajo premalo omike drugič da je nevredno za častitljiv stan učitelja, da hlapčujuje kot mežnar, orglar, postrešček itd. — Pod predsedstvom g. Praprotnikovim so govorili, učitelj Japelj o slabem obiskovanju šol od strani otrok, učitelj Erker zoper siljenje hoje v šolo; dalje učitelj Juvan, Stegnar, Levičnik, Jerše, Močnik, Adamič, Kuhar in drugi. Preciznih resolucij in določnih sklepov prav za prav ni. Ako hočem ob kratkem povedati želje učiteljev, so te le: več omike, zato boljše pripravniške šole, pobjlšanje materialnega stanja in odpravek bire (namestu te, redna plača iz kase); ločenje učenstva od mežnarije in orglarje. — To so želje, ktere vsak poštenjak mora podpirati in jim vočiti popolen vspeh.

Iz Radoljice 16. sept. + [Izv. dop.] Ko bi Vam hotel opisavati vse neprilicnosti našega mesta in njegovih prebivalcev, potreboval bi več prostora. kakor bi ga hotelo vredništvo tako malo pomenljivemu kotiču odločiti. Zatorej ne bom denes govoril, kako se je bila pred 8 leti tukaj čitalnica osnovala in kako se je potem razgubila in razkadila v dim zaradi zapanosti in nesloge — lastnosti, ki ste že marsiktero rano Slovcencem vskele; povedal pa bom kako so naši slavni mestni očetje skočili iz strogo krajnih zadev kar naravnost v — veliko deželno politiko. Da se sami očetje niso kaj tacega izmislili je celo naravno, kakor je tudi naravno, da se marsikteri izmed njih za ušesi čehlja, če ga vprašaš, kaj je storil, ter se izgovarja, da stvari ni umel, da pisem ni bral itd. Da bodo možje vsaj na sodnji dan vedeli odgovor dajati, naj jim tu po „Slov. Nar.“, kterega radi bero, če tudi malo vbogajo, povem, kako se je imenitna stvar godila, in kakor sem jo sam videl zapisano. Ni še dolgo tega, ko je dobil naš podžupan iz Ljub-

ljane debelo zapečateni pismo, v katerem mu je mož, ki je prišel po neki čudni naključni na stran „velikega posestnika“ Dežmana v deželni zbor ljubljanski sest, poslal dobro pretuhtan in opiljen protest zoper predlog narodne večine deželnega odbora, naj bi se voleči okraj Radoljica in Kamnik združila s kranjskim in loškim mestom. Namen in nagibe temu protestu si sami posnemite iz pisma, katero tu sledi v prevstavi! „Ljubljana 4/9 1868. Častiti prijatelj! Naš slaboslavni (famos) deželni odbor je nasvetoval nekoliko sprememb volilnega reda, med drugim tudi združenje volečih okrajev Radoljica in Kamnik s kranjskim in loškim mestom. Zakaj odbor tó dela, je javna skrivnost. Kakor je ob svojem času slovenska stranka iz narodnih obzirov prav živo priporočala, da bi se sodnija prestavila iz Radoljice v Bled, tako bi zdaj rada tudi razdela volilni okraj radoljški, kamniški in tržaški, da bi mogli Slovenci pri prihodnji volitvi v Kranju volilce obleči v železno srajo silo (zwangsjacke). Protest radoljškega in tržiškega mesta sicer koncepnega sklepa deželnega odbora ne bo spremenil, vendar ga (protesta) je silno treba, da spozna vlada mnenje teh mest (?), da nas more braniti pred Slovenci. Ljubi prijatelj, v prikladi ste dobili protest, kterega dobro premislite in po natančnem pretehtovanji tudi spremeniti, prepisati in s s svojim ter s podpisi gospodov I. I. preskrbeti izvolite. Dobro bi bilo, da bi tudi drugi svetovalci in odborniki protest podpisali. Priporočam Vam vendar, da se požurite in mi protest brž ko brž nazaj pošljete, da ga morem še jaz podpisati in potem deželnemu odboru predložiti“. Podpisan je: Hyazinth graf Thurn. Kakor željeno, tako storjeno; protest je podpisan in odposlan in „javno mnenje“ našega mesta storjeno. Če bi hoteli nemškega modrijana izrek: Jede bewegung zittert durch den weltraum — po Turnovem mišljenji slovensko prestaviti, morali bi reči: Vsako tudi najmanje nemškutarstvo gibanje primiglja do nemških vladinih ušes. Naj bi historija tega protesta primigljala do ušes našega deželnega odbora in zbora, da vesta, pri čem sta s tem „javnim mnenjem“.

Iz murskega polja 15. sept. [Izv. dop.] Že pred nekolikimi meseci sta dva zastopnika izstopila prostovoljno iz ljutomerskega okrajnega zastopništva, kterega večina je bila dozdej, kakor vam je znano, narodna. Na mesto teh dveh izstopivših (obeh iz velikega posestva) je bila včeraj volitev v Ljutomeru. Volilcev je prišlo 21, in izvoljena sta bila kandidata nemškutarstva s 11 glasovi proti 10 narodnim! Zdej stoji v okrajnem zastopu 15 narodnjakov proti 15 protivnikom. Kaj je bil te zadnje volitve vzrok? Nič drugega, nego posnemanje ljubljanskih prvakov pri ljubljanskih famosnih volitvah: zaspanost in preveliko zaupanje v naš vspeh, posebno pa enega narodnjaka, ki je bil vedno dozdej naj bolj gibljiva, energična in naj izvrstnejša moč naše stranke. Ni se storilo do zadnjega dneva čisto nič za to volitev, akoravno je bila že čez poldrugi mesec razpisana, mislé, da je vsled doseđanjih vspehov narodnjakov v Ljutomeru zmaga narodne stranke tako gotova kakor sedež sv. Boga očeta v nebesih. Mislili so narodnjaki, da jim bo Bog na dan volitve njihove volilce poslal kakor točo z neba. Človek ne bi se jezil in kačil, ako bi bila naša stvar v velkem posestvu dvojbena, omahljiva in od slučajja odvisna. Ali kedar vemo, da ako vsi kmečki volilci iz velikega posestva pridejo, kteri so vsi brez izjemka odločni narodnjaki, da imamo potem vedno zagotovljeno večino, res prav ne vemo, s kterimi izrazi bi zaspanost agitacije pri tej volitvi dobro opisali! Štirje kmečki volilci so doma ostali in to je odločilo. Ti štirje pa še morebiti dneva in ure volitve vedeli niso, kajti nihče ni ž njimi govoril, nihče jih ni pozival, nihče nič nagovarjal! Vsaj vsakdo vendar vé, da kmečki volilec, ako je še tako izvrsten narodnjak, še le vendar ni Palacky, Rieger ali Sladkovsky. Ako bi bili dva dni poprej z vsakim (ker jih ni več nego 10) se pogovorili, ali jih celo k volitvi na kolah v Ljutomer pripeljali, bila bi zmaga nedvojbeno naša, kajti vsi ti kmečki veliki posestniki so, kakor sem že rekel, neomahljivi narodnjaki. Tako smo zdej v našem okrajnem zastopu na polovico zapečateni za 1½ leto, da bodo spet splošne nove volitve, — in to samo po svoji zaspanosti! — To naj bude v izgled in poduk pri vsakterih volitvah vsem drugim Slovencem, — kajti tu velja stara rimska prislovica: Vigilantibus jura. — Našemu sicer izvrstnemu in neprecenljivemu ljutom. narodnjaku, v kterega ima narod murskega polja naj več zaupanja, pa zakličemo: Interdum dormitat bonus Homerus!

Politični razgled.

Iz Dunaja se zopet poroča ministerska kriza zaradi poljskega vprašanja. Te dni je bila ministerska seja zaradi česke opozicije. Giskra se zaradi Lasserja ne vpira več, znana zakonska zadeva se je rešila po njegovi želji. Beust se neki ne sklada s politikom, katero tira ministerstvo na Českem.

Vojni državni minister je svoj proračun v rednem oddelku presegel za 2, v izvanrednem za 6 milijonov.

6 poslancev deželne zbornice gorénje-avstrijskega je podpisalo Steudelnov nasvet: . . . Le resničen ljudski zastop more vsem turtjavam, željam in koristim vseh državljanov enako pravičen biti, zastorej se dež. zbor g. avstrijski odreka ustavnim pravici voliti iz svoje srede zastopnike v državni zbor.

Nedavno so imeli poslanci tega zbora velik bankeť, pri kterem ni bilo brez napitnic. Med drugimi je napil minister Berger ravnopravnosti in pomirjivosti vseh narodov na podlagi svobode in ustave. Ali je govorila glava ali vest iz g. ministra, to je tajnost. Steudel ga je tekoj za besedo prijel in povdarjal, da je le na svobodni podlagi pobotanje med narodi mogoče. Napil je svobodi.

Ministerstvo je neki te dni sklenilo ne trohico odstopiti od ustave, dá, še veljati ne bo pustilo, da bi se smela ustava na postavni poti spremeniti; zatorej bo s kratka zavrgla vse sklepe, ki bodo kaj takega nameravali. Sicer pa je napil Berger — svobodi!

Pastirski list knjezoškofa v Lincu je konfiskovan, ker je pisal o znanih verskih postavah v smislu papeževe alokucije.

V deželnem zboru dalmatinskem je poprašalo 16 poslancev vlado, kako hoče skrbeti, da se zadosti narodnim poslancem, ki so bili v Spljetu tako surovo razžaljeni. Vladen odgovor je bil zelo voden.

Česki narodni poslanci bodo skupno odgovorili na povabilno pismo deželne maršala.

Okolo Prage se neki nahaja nenavadno veliko Prusov, ki pozvedavajo o političnih in društvenih razmerah in pridno — risajo.

Poljski listi prinašajo poročilo odbora o nasvetu Smolkovem in Zyblikievcevem. Tu je brati: 1. adresa, ktera zetuje državne osnovne postavke, ker škodujejo deželno individualiteto in tirja večo avtonomijo, 2. resolucija enacega zadržaja, 3. nasvet, naj se osnuje postava, po kateri bo imela Galicija izjemno stanje v državi. Deželna postavodajaja naj določuje, kako se ima voliti v državni zbor in kake razmere naj ima Galicija do drugih kronovin. Državna posestva na Gališkem naj se priznajo za deželna, solarije naj se ne bi smele prodati. Za Galicijo naj se imenuje najvišja sodnija in dvoren kancelar, ki je odgovoren deželnemu zboru. Iz državnih dohodkov naj se gotova svota odloči za deželne potrebe. — Mi smo radovedni, ali bodo kranjski državni poslanci tudi zdaj sebi v izgovor na Poljake kazali?

Zasebniki na Gališkem so podpisali 150.000 za svečani sprejem cesarjev. Dežela pa strada.

V zboru hrvaškem 15. t. m. je bil govor o bolnišnici, ki se je na deželne stroške zidala, ki pa dozdej neporabljena stoji. Pri tej priliki je znani veliki Bogovič svoj humoristično-satiričen talent pokazal („Pozor“ pravi da njegov Pegaz preveč v travo misli) po dolgem govoru svetovaje, naj se poslojpe ne prodá usmiljenim sestram, ker je historično, kajti tam se je rodila nekdanja fuzija in iz nje „konfuzija“, temuč naj se pripravi za naroden muzej. Nasvet je bil odobren in izvoljen odbor za pretresovanje.

6. septembra so morali v Rimu vsi vojaki na boj pripravljivi biti in v kasarnah in trdnjavah ostati, ker je bila francoska vlada tje sporočila, da je izvedela, da misli stranka italijanske enote ta dan nad Rim vdariti. Strah je bil prazen, Garibaldija ni bilo. Vendar se še zmerom vznemirjajoči glasovi iz Italije poročajo, Francoska posada se pomnožuje, v nekterih mestih se je uradom zaukazalo, naj pripravijo stanovanj za francoske častnike, ki imajo tje priti. Italijansko brodogve se je moralo nagloma iz malozajzjskih vodâ vrtni domu in je zdej že pri Siciliji.

V Berlinu priredujejo prostorje, kjer bota stanovala francoski cesar in cesarica, ko prideta na pohode. Mnogo jih pa je, ki noče verjeti, da bi res prišla.

V Berlinu se je sešla te dni konferencija, ktere namen je dogovoriti se o poštni pogodbi med severno-nemško zvezo, Bavarsko, Württembergom in Badenskim na enej, in Italijo na drugi strani.

Anglijski listi pripovedujejo, da si Francija zdej v Ameriki nakupe mnogo živcev in drugih potrebščin za vojsko. Dozdej francoski uradni listi sicer še niso tega glasu oporekli; zgodilo se pa bo gotovo, kakor zdej tudi Prusija zanikuje, da bi bila zaukazala kupovati v Jütlandu konj na njen račun. Pa naj se taji ali ne: svet vendar veruje na vse te priprave.

Bolgarsko uporništvó je od dne kreplejke in širje. Turki so pogosto tepeni, da živega upornikom skorej nikjer ne morejo priti, ker so ti izvrstno oskrbljeni z denarjem in orožjem in imajo tudi prav umne vodnike.

Razne novice.

* (Novi dokazi). Zarad presrečnega vspeha, ki ga je imel drugi slovenski tabor v Žavcu, se kakor se nam piše od Savine okolični nemškutarji strašno jeze, tako da še dijakom našim, kteri so se vé da vsi narodnega duha, ne odzdravljajo, ako jih še tako lepo pozdravljajo. Pa ta jezà je še več storila. Ona je namreć enemu Nemcu in dvema nemškutarjema priložnost dala, svojo surovost in krivo nemško kulturo neverjetno grdo in neobtesano razodeti. V Laškem trgu naseljen Nemeć, je svoj žolć spraznil nad vrlim dijakom, kteri je pri taboru v Žavcu tukajšnjih Slovencev bandero nosil, ter ga je v očitni pivarnici: „rozbube“ in „bettelstudent“ imenoval. Dijak ga je že pri naši sodnji zato tožil. — Nemškutar iz neke daljeć okoli znane zarobljene rodovine, kterega brat v Celji neki posebno pravico ima, da sme do vsakega človeka brez kazni surov biti, ta nemškutarček, ki v tej ljubeznjivi lastnosti svojega brata precej dosega, če ne prekosi, si je upal reči, da so vsi začetniki in obiskovalci slovenskega tabora v Žavcu „osli“, in med tem ko je vsem hotel oslova ušesa natikati, se je kakor po naturnem nagibu, sam na svojih lastnih ušesih počohal. — Pa tema dvema gospodoma bi se njuna surovost in zarobljenost še odpustila, ker se mora pomisliti, da sta oba neomikana širokoustneća, slabe glavice in kratkega uma. Toda da se je pri nas nek viši c. k. uradnik v svoji surovosti tako daljeć pozabiti mogel, da je hotel nekega naših najizvrstnejših rodoljubov, ki je slovenski tabor v Žavcu zagovarjal, zavoljo tega iz gostilnice pahiti, to je skorej da neverjetna, pa vendar žalostna resnica. Però se mi upira, piše naš dopisnik, o tem žalostnem prigodku več kaj in natančneje pisati; toda tiliko se zopet učimo, da so uradniki še zmirať nasprotniki narodnega napredka, ker se bojé ali sramujejo, slovenskega jezika učiti se. Žali Bože!

Tiskarska pomota. V zadnjem listu stoji pri poročilu o deželnem zboru kranjskem napačno 11. seja, namestu 11. seja.

Dunajska borza od 18. septembra.

5% metalike	56 fl. 75 kr.	Kreditne akcije	205 fl. 20 kr.
5% metalike z obresti v maju in nov.	57 fl. 30	London	115 fl. 90 kr.
5% narod. posojilo	61 fl. 20 kr.	Srebro	113 fl. 50 kr.
1860 drž. posojilo	80 fl. 70 kr.	Cekini	5 fl. 49 kr.
Akcije narod. banke	704 fl. — kr.		